

УДК 027.54(477-25)НБУВ:[004.738.5:025.2]:025.4/.5]:001.89

Кириленко Світлана Едуардівна,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8671-1652>,

молодша наукова співробітниця,

відділ наукового формування національних реферативних ресурсів,

Інститут інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: svkirilenko65@gmail.com

Ейсмонт Юлія Володимирівна,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3203-8471>,

молодша наукова співробітниця,

відділ наукового формування національних реферативних ресурсів,

Інститут інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: eysmont19@gmail.com

БІБЛІОТЕЧНІ ПОРТАЛИ ЗНАНЬ ЯК ДОСЛІДНИЦЬКА ІНФРАСТРУКТУРА З РОЗШИРЕНИМ ЛІНГВІСТИЧНИМ ПОШУКОМ

Визначено роль і розглянуто особливості бібліотечних порталів знань у цифровому інформаційному просторі. Обґрунтовано перевагу розширеного лінгвістичного пошуку. Наведено статистичні дані відвідуваності порталів НБУВ віддаленими користувачами за 2022 р.

Ключові слова: бібліотечні портали знань, традиційний пошук, розширений лінгвістичний пошук, віддалений користувач, комплекс електронних ресурсів НБУВ.

Останнім часом все більше наукових установ і державних інституцій обирають портали знань для організації та поширення інформації про свою діяльність, замість традиційних вебсайтів. Розглянемо фактори, які роблять портали знань дослідницькою платформою з розвинуеною інфраструктурою сервісів. 1. Концентрація знань: портали знань дозволяють зберігати, організувати й управляти великим обсягом інформації в централізованому вигляді. Всі дані можуть бути організовані за логічними розділами, що полегшує доступ до необхідної інформації для співробітників, студентів, науковців та інших зацікавлених осіб. Централізоване управління знаннями сприяє полегшенню доступу до

необхідної інформації та зменшенню розсіяності даних.

2. Можливість співпраці й обміну: портали знань створюють умови для активного спілкування та обміну інформацією між співробітниками установи та інших інституцій. Вони можуть ділитися знаннями, дослідженнями, навчальними матеріалами й іншою інформацією через внутрішні форуми, блоги, чати тощо. Це сприяє колективному розвитку та підвищенню якості наукових досліджень і роботи установи.

3. Поліпшені швидкість та ефективність: портали знань можуть використовувати інструменти пошуку та фільтрації, що дозволяє користувачам швидко знаходити потрібну інформацію. Можна створити систему пошуку, яка значно полегшує знаходження необхідної інформації, користувачам не потрібно шукати по всьому сайту, вони можуть звертатись безпосередньо до розділів, де розміщена інформація, яка їх цікавить. Це підвищує продуктивність та ефективність роботи користувачів.

4. Можливість актуалізувати й оновлювати інформацію: портали знань у порівнянні з традиційними вебсайтами дозволяють швидко та легко вносити зміни до інформації, оновлювати документи та матеріали.

На сучасному етапі портали знань в Україні поступово набувають поширення серед бібліотечного простору. Портал знань – високоінтегрована інформаційна система, призначена для надання єдиної точки доступу до різних ресурсів і послуг бібліотеки через онлайнвий інтелектуальний інтерфейс користувача, який здійснює посередництво між інформаційними джерелами та користувачем у всіх аспектах діяльності: навчальної, виробничої, дослідницької, культурної тощо. Основу будь-якого порталу знань становлять репозитарій цифрових ресурсів і система організації знань. Комплекс електронних інформаційних ресурсів НБУВ, маючи незрівнянну колекцію та впливовість, постає безсумнівним лідером як провідник у світі знань, надаючи безцінну можливість ділитися, вивчати та розширювати горизонти знання. На вимогу часу наукові співробітники Інституту інформаційних технологій НБУВ розробили та впровадили новітні інформаційно-бібліотечні ресурси – бібліотечні портали знань. Найбільш популярні серед них – «Наука України: доступ до знань» та електронна бібліотека «Україніка» (керівник обох проєктів К. В. Лобузін). На особливу увагу серед віддалених користувачів заслуговує реферативна база даних (РБД) «Україніка наукова», за допомогою якої користувачі можуть застосовувати різні пошукові фільтри, такі як автор, назва роботи,

ключові слова, щоб знайти необхідну інформацію. Крім того, РБД може надавати доступ до повних текстів деяких досліджень або посилань на джерела, де можна знайти більш докладну інформацію.

Висока затребуваність зазначених бібліотечних сервісів серед віддалених користувачів НБУВ обумовлена тим, що ці наукові ресурси надають максимально точну та найбільш необхідну інформацію за результатами розширеного лінгвістичного пошуку користувачів. Лінгвістичний пошук – це підхід до пошуку інформації, який використовує методи та технології обробки природної мови (Natural Language Processing, NLP). Він спрямований на поліпшення точності та релевантності пошукових результатів, враховуючи семантику та контекст користувача. Зауважимо, що у традиційному пошуку за ключовими словами результати можуть бути обмеженими, оскільки враховується лише текстовий збіг ключових слів. Однак, лінгвістичний пошук розуміє значення слів, синтаксис, семантику та контекст запиту, що дозволяє зрозуміти користувача краще та забезпечити більш точні результати.

Велика кількість пошукових запитів віддалених користувачів саме до сервісів НБУВ, які є авторитетним джерелом інформації для вітчизняних і зарубіжних учених, обумовлена максимально спрощеним доступом до наукової інформації на них та акумуляції ресурсів в єдиному вікні доступу. Так, на інформаційному порталі «Наука України: доступ до знань» зареєстровано 438 бібліотек, 855 наукових установ і закладів вищої освіти, 151 тис. пошукових профілів науковців. Онлайновий інформаційний комплекс НБУВ, доступний користувачам, має 66 баз даних, загальна кількість записів сягає 7,8 млн. За даними програми аналізу log-файлів вебсерверів WebLogExpert протягом 2022 р. до порталу НБУВ було здійснено 14,2 млн сеансів, 598 млн звернень до вебматеріалів, 21,1 млн переглядів вебсторінок, а обсяг завантажень повнотекстових ресурсів склав 332 млн файлів.

Висновки. Впровадження бібліотечних порталів знань у діяльність наукових бібліотек, зокрема НБУВ, забезпечує удосконалений доступ до наукової інформації, дозволяє популяризувати досягнення українських вчених у цифровому інформаційному просторі та сприяє суттєвому збільшенню кількості віддалених користувачів. Використання дослідницької інфраструктури порталу НБУВ забезпечує користувачам додаткові можливості для ефективного розширеного лінгвістичного пошуку, застосовуючи різноманітні функціональності й інструменти, що

допомагають знаходити більш точні та релевантні результати. Впродовж останніх років фахівці НБУВ за участі Інституту інформаційних технологій розробили та реалізували бібліотечно-інформаційні ресурси нового покоління, зокрема «Наука України: доступ до знань» та електронна бібліотека «Україніка», які надають максимально точну та найбільш необхідну інформацію за результатами розширеного лінгвістичного пошуку користувачів.

UDC 027.54(477-25)НБУВ:[004.738.5:025.2]:025.4/.5]:001.89

Svitlana Kyrylenko,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8671-1652>,

Junior Researcher,

Department Abstract National Resources,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: svkirilenko65@gmail.com

Yuliya Eysmont,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3203-8471>,

Junior Researcher,

Department Abstract National Resources,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: eysmont19@gmail.com

LIBRARY KNOWLEDGE PORTALS AS A RESEARCH INFRASTRUCTURE WITH ADVANCED LINGUISTIC SEARCH

The role and features of library knowledge portals in the digital information space are considered. Advantage of advanced linguistic search are highlighted. Statistical data on visits to V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine library portals by remote users for 2022 are provided.

Keywords: library knowledge portals, traditional search, advanced linguistic search, remote user, electronic resources complex of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.